

TEI กับบทบาทด้านสิ่งแวดล้อม

โดย คุณอานันท์ ปันยารชุน

ในสมัยที่ผมเป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อสัก 30 ปีก่อน ตอนนั้นความตื่นตัวในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมของเมืองไทยค่อนข้างจะน้อย เพราะเรารู้ว่าเป็นสิ่งที่ธรรมชาติให้มา จึงไม่สนใจเรื่องลม น้ำ อากาศ ป่า แม่น้ำ ลำคลอง แต่พอสภาพเศรษฐกิจของเมืองไทยดีขึ้น สังคมเมืองไทยมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมากเพราะมีภาคอุตสาหกรรมเข้ามา จึงเกิดการถมคูคลอง สร้างถนนให้ใหญ่ขึ้น ตัดไม้เพื่อนำที่ดินมาทำไร่ ทำนา สิ่งสกปรกต่าง ๆ ก็ถูกโยนลงแม่น้ำลำคลอง จึงเกิดมลพิษมากขึ้นตามลำดับ

สมัยนั้นเราโชคดีที่มีคนอย่าง ศ.ดร.ไพจิตร เอื้อทวีกุล ซึ่งเป็นรัฐมนตรีกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม และรัฐมนตรีอีกหลายคนในคณะรัฐบาล ยังให้ความสนใจปัญหาเหล่านี้ และคิดว่าเมืองไทยต้องทำอะไรบางอย่างที่จะรักษาไว้ซึ่งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงเป็นครั้งแรกที่มีการออกกฎหมายคุ้มครองสิ่งแวดล้อม คนที่มีส่วนในการช่วยร่างกฎหมายอย่างมากก็คือ อ.ไพจิตร บุคคลในรัฐบาล และบุคคลภายนอก เช่น อาจารย์พนัส ทัศนียานนท์ คุณโสภณ สุภาพงษ์ ดร.ปิยะสวัสดิ์ อัมระนันท์

การมีพระราชบัญญัติรักษาคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเป็นครั้งแรก จึงมีการตื่นตัวมากขึ้นและมีผลทาง

ด้านรูปธรรมมากขึ้น ในสมัยนั้นมีสถาบัน TDRi อยู่แล้ว โดย ดร.เสนาะ อุนากุล เป็นคนจัดตั้งและดำเนินการ มี ดร.ไพจิตร ดร.อานันท์ อาภากริรมย์ เป็นกรรมการ ซึ่งตอนแรก ๆ TDRi ก็มีส่วนหนึ่งที่ทำเรื่องสิ่งแวดล้อม แต่ยังให้ความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมไม่พอเพียงพอเพราะดูภาคเศรษฐกิจทั้งหมด

ดร.ไพจิตร ก็คิดว่าต้องมีอีกสถาบันหนึ่ง ที่เพ่งเล็งไปเฉพาะเรื่องสิ่งแวดล้อม จริง ๆ จึงได้ ดร.ธีระ พันธุมวนิช มาเป็นหัวเรือใหญ่ เป็นประธานสถาบันคนแรก และ ดร.ไพจิตร ได้เชิญผมให้เป็นประธานสภาสถาบันฯ แต่คนที่ทำงานมากที่สุดคือ ดร.ธีระ และดร.ไพจิตร ซึ่งเป็นประธานกรรมการบริหาร

เมื่อมูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (TEI) ก่อตั้งขึ้น ก็เริ่มมีคนรู้จักมากขึ้น จึงได้รับโปรเจกต์ต่าง ๆ จากรัฐบาล ต่อมาความตื่นตัวทางภาคเอกชนก็เริ่มมากขึ้น ในที่สุดก็มีทางฝ่ายภาคเอกชนและภาคประชาชนมาร่วม

หลังก่อตั้ง TEI มาแล้ว 6-7 ปี ดร.ธีระ ท่านก็เสียชีวิต ผมก็คิดว่าเป็นความน่าสลดใจที่เมืองไทยสูญเสียบุคคลท่านนี้ไป ท่านเป็นคนที่มีความรู้ทางด้านวิชาการ มีประสบการณ์มากมาย และเป็นผู้ที่ยึดมั่นอยู่ในหลักการของการรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี

แนวนโยบายหลักที่ตั้งไว้ โดย ดร.ไพจิตร ดร.ธีระ และผม คือ อย่าทำลายสิ่งแวดล้อม นอกจากรักษาแล้วต้องพยายามเพิ่มพูนพื้นที่ของสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติให้มันมีมากขึ้น การดูแลสิ่งแวดล้อมรัฐบาลทำคนเดียวไม่ได้ รัฐบาลต้องหาเพื่อนร่วมงาน ไม่ว่าจะเป็นภาคเอกชน ภาคประชาชน เพราะถ้าภาคประชาชนตื่นตัว ก็เป็นการบังคับไปในตัวว่ารัฐบาลต้องสนับสนุน ต้องส่งเสริม ทุกสิ่งทุกอย่างในเมืองไทยก็เช่นกัน ถ้าหากเราพูดถึงประชาธิปไตยแล้วหลายสิ่งหลายอย่างมันต้องมาจากข้างล่าง ไม่ใช่มาจากข้างบน เรื่องสิ่งแวดล้อมก็เช่นกัน รัฐบาลอาจจะออกกฎหมาย แต่ผลงานจะไม่ปรากฏขึ้นหากไม่ได้รับความร่วมมือจากภาคประชาชนหรือภาคเอกชน ส่วนภาคเอกชน

นอกจากมีพลังด้านเงินแล้ว เขายังมีพลังทางด้านตัวบุคลากร ด้วย **“ผมคิดว่า TEI จะอยู่ยั่งยืนต่อไป ก็ต้องพยายามที่จะส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่าง 3 ภาค คือ รัฐบาล เอกชน และประชาชน เมื่อนั้นเราก็จะเห็นเมืองไทยเป็นเมืองที่มีความสว่างงามมากขึ้น เป็นเมืองที่ดี ต้นไม้สีเขียวมากขึ้น จะเห็นแม่น้ำลำคลองที่มีความสะอาด ปลาสามารถอยู่ได้”** TEI THAILAND ENVIRONMENT INSTITUTE

